
Carolien Barkman
Bernadette den Bieman
Carrie Preston
Jeanne van Rijs

Fotografie: Maayke de Ridder

30 TUIN ONTWERPEN

ongewone ontwerpen voor een gewone tuin

FORTE GROEN
VAN HALEWYCK

Inhoud

Voorwoord 6

Een tuin waar je blij van wordt 9

Groen 12

Tuin voor een plantenliefhebber – Jasper Helmantel 14

Bakkentuin – Suze Peters 18

Slingertuin – Floris Steyaert 22

Weidetuin – Jeanne van Rijs 26

Organisch chique – Robert Broekema 30

Rijke bloei – rijk leven – Frank Heijligers 34

Ik houd van planten – Eric Meijer 38

Vlondertuin – Tom de Witte en Corinne Lecluyse 42

Lef 46

Tuin als podium – Pierre van der Heiden 48

Vijvertuin – Bernadette den Bieman 52

IJsselmeertuin – Jikke en Lucien Hamerpagt 56

Catwalktuin – Jan Nickmans 60

Tafeltuin – Joost Emmerik 64

Zwembadtuin – Tjerk Spannenburg 68

Mediterrane tuin – Koen Aerts 72

Speels 76

Betty in Wonderland – Mirella Schout 78

Slingerend lint – Lodewijk Baljon 82

Natuurlijk en vloeiend – Iverna Zaalberg 86

Boomhut zonder boom – Carrie Preston 90

Stronk-eigenwijs – Lars Veenboer 94

De hoogte in – Emiel Versluis 98

Plantenkabinet – Ton Vissers 102

Vitrageborders – Sander Stam 106

Oer 110

Bali's Bergen – Ruud Vermeer 112

Jungletuin – Stefan Moraël 116

Stadsidylle – Carolien Barkman 120

Bostuin – Noël van Mierlo 124

Nieuwe romantiek – Andrew van Egmond 128

Duintuin – Machiel Vlieland 132

Rondom de vijver – Arjan Boekel 136

Terug- en vooruitkijkend 141

Essentie 141

Het idee 142

Hoe ver ga je als ontwerper 142

De ontwerper en zijn achtergrond 143

De ontwerper en zijn taal 144

De tuin als verlangen 145

Toekomst 145

Over de auteurs:

Carolien Barkman 146

Bernadette den Bieman 146

Carrie Preston 147

Jeanne van Rijs 147

Overzicht tuinen en ontwerpers 148 -149

Nawoord 151

Voorwoord

Dit jaar is het precies vijftig jaar geleden dat er een boekje uitkwam met de titel *Utypiske hever til et typehus / 39 haveplaner*. Het is van de hand van de Deense landschapsarchitect C.Th. Sørensen. Pas later, nadat mijn allereerste werkgever, de landschapsarchitect Lodewijk Wiegersma, het vertaald had, ontdekte ik wat het letterlijk betekende. Namelijk: 'Ongewone tuinen voor een gewoon huis / 39 tuinplannen'.

Dit boekje speelt in mijn ontwerpend leven een grote rol. Telkens als ik het terugvind in mijn boekenkast geeft het mij weer nieuwe inspiratie. Het boekje heeft mij, meer nog dan mijn opleiding, geleerd wat het betekent om van een gebied een plek te maken. Een plek met een eigen ruimtelijke karakteristiek, een eigen atmosfeer en gebruik. Dit gaat veel verder dan alleen een andere aankleding, een ander plantje, een nieuwe verf of allerlei hebbedingetjes in de tuin. Het gaat erom een ruimte te vormen die past bij de eigenaar van het betreffende stukje grond.

Ik gebruikte dit boekje voor mijn eigen worsteling om voet aan de grond te krijgen in de praktijk van het tuinontwerpen, maar ook om bij het begeleiden van studenten en cursisten uit te leggen wat het voor mij betekent om een *ruimtelijk concept* te ontwerpen voor een tuin.

Het leuke is nu dat een aantal van de mensen met wie ik in de afgelopen jaren heb mogen werken en bij wie dit boekje meer dan eens op tafel heeft gelegen

ter inspiratie, er zo geboeid door werd dat ze er een eigentijdse Nederlandse 'vertaling' van hebben gemaakt. Met wat ik van dit nieuwe boek heb mogen zien wordt het net zo'n 'ontwerpbijbeltje' voor op het bureau. Als je aan het stoeien bent met een bepaald ontwerpprobleem kun je hierin kijken hoe een collega daarmee is omgegaan. Het is mooi om te zien dat het nu niet allemaal uit één (teken)koker komt, maar dat collega's hun werk bundelen om als cadeautje aan de wereld te geven. Hartelijk dank daarvoor.

Wat ook prettig is, is dat de Deense standaard voor een gemiddelde tuin, 27 meter breed bij 30 meter diep, aangepast is naar de Nederlandse standaard van 6 bij 10 meter. Deze Nederlandse maat nodigt in de praktijk heel snel uit tot het vullen van een tuin met dingetjes. Dit boek laat echter zien, dat zelfs een beperkte maat wel degelijk een ruimtelijke expressie heeft én zoveel verschillende mogelijkheden biedt.

Ik wil de samenstellers van dit boekwerk dan ook hartelijk feliciteren met het resultaat en ik hoop dat het de komende jaren door veel ontwerpers en tuinliefhebbers gebruikt gaat worden als inspiratiebron.

Veel plezier en heel veel succes!

Frits van Loon
Landschapsarchitect

Over Frits van Loon

Frits van Loon (1966) is docent aan de leerstoel landschapsarchitectuur van de TU Delft. Hij volgde zelf de opleiding landschapsarchitectuur in Wageningen. Dit is in zijn optiek een vakgebied waarin alle sociaal functionele vraagstukken ruimtelijk architectonisch worden vormgegeven. Na Wageningen volgde hij een hoveniersopleiding om zijn plantenkennis te vergroten.

Na zijn studie heeft Van Loon allerlei tijdelijke contracten bij diverse bureaus. In 1993 gaat hij voor het eerst tijdelijk werken bij het Haarlemse stedenbouwkundig ontwerpbureau Ir. Alle Hosper. Wanneer oprichter Alle Hosper in 1997 overlijdt, treedt Van Loon in vaste dienst om voor de tuin bij het bureau te zorgen. Hij werkt in de loop der jaren echter steeds vaker aan ontwerp opdrachten en wordt in 2001 mede-eigenaar van het bureau, dat vanaf dat moment onder de naam HOSPER door het leven gaat. Zijn tijd bij HOSPER – hij werkt er tot en met 2011 – is een belangrijke leerschool voor hem. Hij raakt overtuigd van het belang om vanuit een duidelijk concept te ontwerpen. Alleen zo kunnen volgens hem verschillende vraagstukken tegelijkertijd in een zo helder mogelijke vorm hun plek vinden. Het vormt de kern van zijn werk en gedachtegoed.

Een tuin waar je blij van wordt

Als tuinontwerper horen we vaak: 'Mijn tuin is zo klein, daar kan ik toch niks mee?' Een kleine tuin is inderdaad lastig om te ontwerpen: je wilt zo veel en er is maar beperkte ruimte. Het wordt dan snel het geijkte: tuinhuisje achterin, borders langs de zijkanalen, grasveld middenin en pal tegen het huis het terras. Zo hebben de burens het ook. Of, een andere variant, de hele tuin wordt bestraat onder het mom van 'onderhoudsvriendelijk'. In beide gevallen is er weinig fantasie aan te pas gekomen. Dit soort tuinen is een gevolg van een gebrek aan kennis en inspiratie. We zijn ervan overtuigd dat niemand hier écht gelukkig van wordt.

Wij willen laten zien dat er zoveel meer mogelijk is, óók in een kleine tuin. We gunnen iedereen een tuin die gelukkig maakt. Die het hart sneller doet kloppen en waar je stil van wordt. De tuin als setting voor dat goede gesprek, voor het feest dat je eindelijk gaat geven, waar kinderen mogen spelen op een manier waar jij als kind van droomde.

De eerste stap is weten wat je zoekt. Is het meer rust en bezinning? Is het beleven van de natuur van dichtbij belangrijk voor jou? Of houd je meer van kunst en esthetiek? Als je deze vragen voor jezelf kunt beantwoorden, is de basis voor jouw tuin gelegd.

Een helder idee is des te belangrijker in een kleine tuin

Van kleine tuinen wordt vaak ten onrechte gedacht dat het inschakelen van een tuinontwerper geen nut heeft. Maar juist voor een kleine tuin kan het inschakelen van een tuinontwerper de oplossing zijn om meer van die beperkte ruimte te maken dan mogelijk leek. Dan kunnen er bewuste keuzes worden gemaakt en komt er een helder ontwerp.

Een centraal idee zorgt ervoor dat het geen brij van details wordt. Door alles vanuit deze gedachte te benaderen ontstaat er rust en eenheid. De tuin lijkt groter, is functioneler en past beter bij de eigenaar.

Groen

Weinig bestrating, de beplanting voert de boventoon in deze tuinen. De bomen, heesters en vaste planten vormen de tuin. Ze blokkeren de zichtlijnen, de tuin geeft zich niet direct prijs. De keuze voor een bepaalde beplanting is niet willekeurig. Witte bloeiers kunnen donkere plekken laten oplichten. Kleuren van bloemen in een 'groene' tuin geven een bepaald beeld, een bepaalde sfeer en een bepaalde uitstraling. Grote varens filteren het licht. Siergrassen veroorzaken beweging en bomen geven beschutting. Planten vangen regendruppels op en trekken vogels en insecten aan.

Lef

Wie bedenkt het om in een kleine tuin een zwembad te plaatsen? Of een tuin te maken die uit louter vlonders bestaat? Of een tafel die door de hele tuin loopt of een stalen catwalk die de lucht weerspiegelt? Daar is lef voor nodig. Lef leidt tot verrassende tuinen. Een groot gebaar of grote gedachte bepaalt de tuin. Naast de kunst van het kiezen telt hier zeker ook de kunst van het weglaten.

Mediterrane tuin

Ontwerp: Koen Aerts (Bureau Archi-Verde)

CONCEPT Van het zuiden naar het noorden. Een mediterrane sfeer scheppen in een Belgisch klimaat.

De Antwerpse bewoners wilden een tuin met een Zuid-Franse sfeer. Koen Aerts van bureau Archi-Verde wist met de beperkingen van het Belgische klimaat toch een mediterrane sfeer te scheppen.

Toen het huis een nieuwe achtergevel kreeg, vonden de bewoners het een uitgelezen tijdstip om ook de tuin grondig aan te pakken. Het was niet veel meer dan een klein gazonnetje met betonnen schuttingen waar alleen de poes gebruik van maakte. De eigenaars droomden van een tuintje in Zuid-Franse sfeer. Koen Aerts van het Antwerpse ontwerp bureau Archi-Verde wist hun duidelijk te maken dat hij die Zuid-Franse sfeer nooit precies zou kunnen nabootsen, omdat licht, temperatuur en entourage in het noorden altijd anders blijven. Wat hij wel kon doen was een tuin ontwerpen met zijn eigen interpretatie van die mediterrane sfeer.

DE BEWONERS

Een ouder echtpaar met kinderen die niet meer spelen, maar feesten in de tuin.

BEPLANTING

Gesculptureerde buxusstruiken, potten met zomerbloeiërs of kruiden, groenblijvende bodembedekkers en een boom die het licht filtert.

KENMERKENDE PLANTEN

Cornus controversa

Buxus sempervirens

Fagus sylvatica

Pyrus communis 'Conference'

Vitis vinifera 'Muscat de Flandres'

Waldsteinia ternata

Aquilegia caerulea 'Spring Magic White'

Digitalis purpurea 'Camelot Cream'

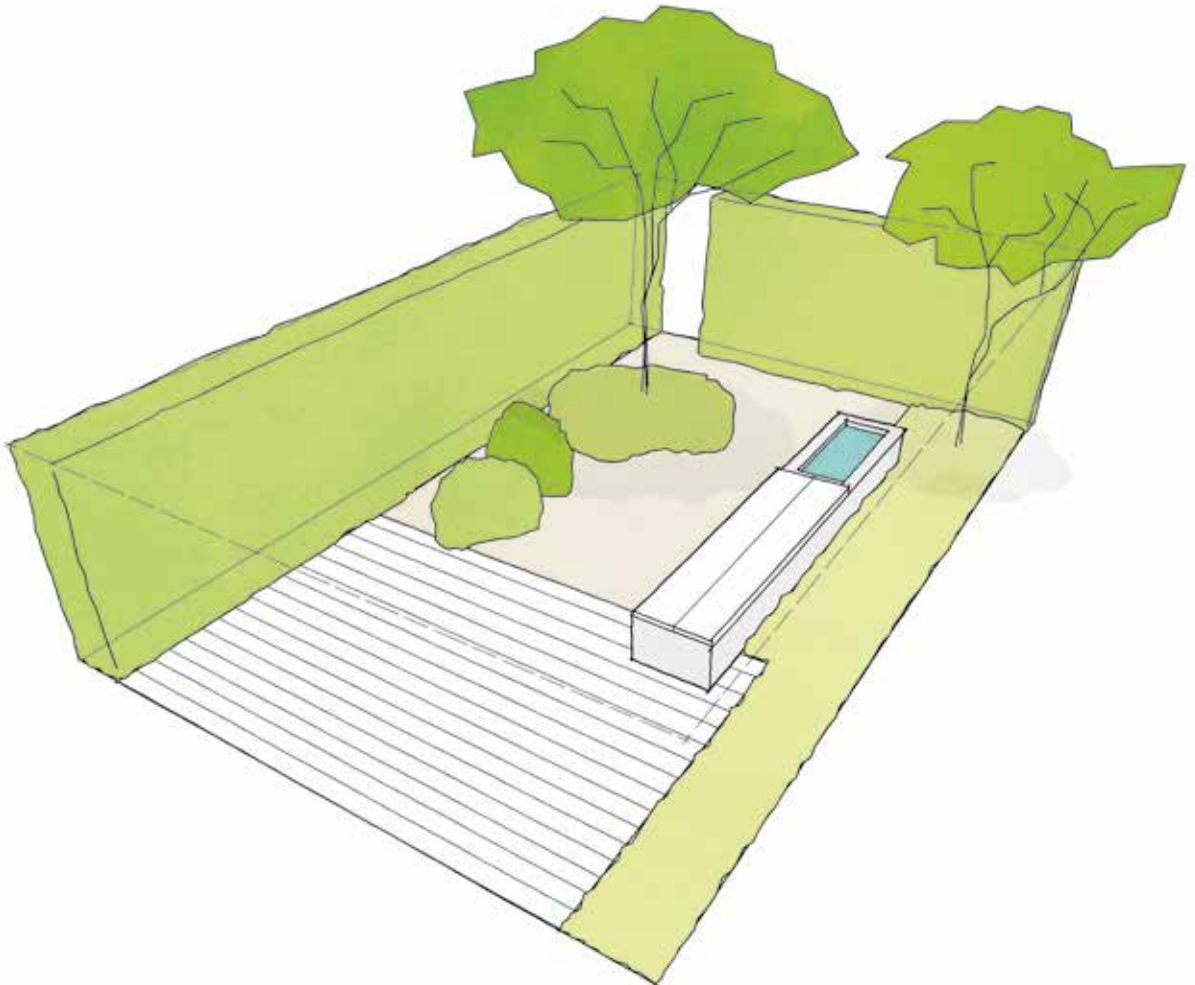
Helleborus orientalis

Hosta fortunei 'Francee'

De betonnen schuttingen werden lichtgeel geschilderd, waardoor de tuin direct zonniger oogde. Op de grond kwam Castle grind, wat het zomerse gevoel versterkt. Tegen de oude bakstenen muur kwam een natuurstenen bank met meerdere functies. Het is er aangenaam zitten in de late middagzon, een ideale plek voor potten met zomerbloeiërs of kruiden, en het kan dienstdoen als buffet. Het waterelement waar de bank in uitloopt is tijdens zomerse feestjes de ideale champagnekoeler.

Als alternatief voor de Zuid-Franse rotsblokken plantte Aerts gesculptureerde buxusstruiken. Een Cornus controversa geeft de tuin hoogte en filtert in de zomer op subtiele wijze het zonlicht.

De bodembedekkers zijn grotendeels groenblijvend. Hierdoor behoudt de tuin ook in de winter voldoende body. In de lente zorgt de tulp Ivory Floridale voor een frisse toets. Tegen de oude, schoongemaakte tuinmuur groeien perenbomen. Boven het hardhouten terras zijn een aantal stalen kabels gespannen waar verlichting in is verwerkt en waar druiven in slingeren. Wanneer in de late nazomer de druiven in grote trossen naar beneden bungelen en de krekels de zonsondergang aankondigen, dan komt het zuiden toch wel erg dichtbij...

Plantenkabinet

Ontwerp: Ton Vissers (Ton Vissers Tuinontwerp)

CONCEPT Vitrine voor het tentoonstellen van de plantenverzameling.

De belangrijkste wens van de opdrachtgevers was een kruidentuin en een ruimte voor eetbare planten. Ook moest er plek komen om te zaaien en te kweken. Om extra ruimte te creëren ontwierp tuinontwerper Ton Vissers een speciale kast. De kast staat aan de zuidmuur, waar de meeste zon komt. Tot zijn verrassing werd de kast niet volgezet met kruiden en geurplanten, maar met fleurige eenjarigen.

Het pad naar de schuilkerk diende gerespecteerd te worden

De ommuurde tuin ligt aan een van de mooiste grachtjes in het historische centrum van Haarlem. Er was nog een heel klein stuk pad te zien dat ooit naar de schuilkerk achter het huis leidde. Een bijzonder aan-denken aan vroeger, dat van de opdrachtgevers gerespecteerd diende te worden. Het verzoek aan ontwerper Ton Vissers was dan ook om het pad herkenbaar te houden en het ook echt als pad te laten functioneren. De ontwerper markeerde het naar het schuurtje lopende pad met bruin Boven-Rijn grind. Boven-Rijn grind.

DE BEWONERS

Een jong stel in Haarlem. De vrouw is styliste en is verzot op mooie, gekke en kleurrijke planten. De man reist veel en houdt van koken en barbecueën.

